

BE-A0510_004394_004060_DUT

Inventaris van het archief van het Nationaal
Instituut voor de Statistiek. Handels- en
Nijverheidstelling van 1930. Neerlegging
2001 (Registers)

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	3
Raadpleging en gebruik.....	4
Voorwaarden voor de raadpleging.....	4
Voorwaarden voor de reproductie.....	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	5
Archiefvormer.....	5
Naam.....	5
Geschiedenis.....	5
Organisatie.....	5
Archief.....	6
Geschiedenis.....	6
Verwerving.....	6
Inhoud en structuur.....	7
Inhoud.....	7
Ordering.....	7
 BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN	 9
I. Beroepstelling	9
1 - 31 Tabel I. Aantal personen die een hoofd- en een nevenberoep in nijverheid (18 sectoren) of handel (20 sectoren) uitoefenen. 1930.....	9
2 - 31 Registers met de administratieve arrondissementen opgedeeld in gemeenten. 1930.....	9
35 - 64 Tabel VI. Indeling van de bedienden en arbeiders per nijverheids- (18 sectoren) en handelsberoepen (19 sectoren) werkzaam in het buitenland, in een andere gemeente dan waar ze woonachtig zijn en in de woonplaats. 1930.....	11
36 - 64 Registers met de administratieve arrondissementen opgedeeld in gemeenten. 1930.....	11
II. Handelstelling	14
65 - 69 Tabel V. Ondernemingen die zich met groothandel of kleinhandel bezighouden volgens de aard van de handel. 1930.....	14
65 - 66 Registers onderverdeeld in commerciële sectoren (21-34) uit kleinhandel, opgedeeld per gemeente, administratief arrondissement en per provincie. 1930.....	14
67 - 68 Registers onderverdeeld in commerciële sectoren (21-34) uit groothandel, opgedeeld per gemeente, administratief arrondissement en per provincie. 1930.....	14
III. Industriële telling	15
70 - 81 Tabel A I. Indeling van de ondernemingen en afdelingen van nijverheidsondernemingen, van hun personeel en hun drijfkracht, volgens de nijverheid en per gemeente (nijverheid in werkplaats). 1930.....	15
70 - 80 Registers met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren en verder in specifieke activiteiten, opgedeeld per gemeente, administratief arrondissement, provincie en voor het koninkrijk. 1930.....	15
82 - 83 Tabel A III. Ondernemingen en afdelingen van nijverheidsondernemingen, gerangschikt per nijverheid, sectoren, tewerkgesteld arbeiderspersoneel en arbeiderspersoneel in iedere sector. 1930.....	16
84 - 85 Tabel A IV. Ondernemingen en nijverheidsondernemingen, per nijverheid en volgens de (rechts)vorm waaronder de ondernemingen geëxploiteerd worden. 1930.....	16

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:

Ministerie van Nijverheid, Arbeid en Maatschappelijke Voorzorg. Handels- en nijverheidstelling van 1930 (Registers)

Periode:

1930-1931

Archiefbloknummer:

BE-A0510.2055

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 86.00
- Omvang geïndexiseerd: 6.40 m

Archiefbewaarpplaats:

Algemeen Rijksarchief / Archives générales du Royaume

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

Het bestand is vrij consulteerbaar.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Algemeen Rijksarchief.

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Ministerie van Nijverheid, Arbeid en Maatschappelijke Voorzorg. Handels- en Nijverheidstelling op 31 december 1930 (Registers)
Ministère de l'Industrie, du Travail et de la Prévoyance sociale. Recensement de l'Industrie et du commerce au 31 décembre 1930 (Registres)

GESCHIEDENIS

De Handels- en nijverheidstelling van 31 december 1930 was de vijfde telling die de nijverheid behandelde, de industrietelling van 1866 niet meegerekend, waarvan de uitslagen niet werden bekend gemaakt, en de tweede die de handel in de telling betrok.¹

ORGANISATIE

De telling van 1930 werd echter niet gepubliceerd. Er verschenen alleen twee uitgebreide samenvattingen in het *Arbeidsblad*.² Behoudens een kort overzicht in de Handels- en nijverheidstelling van 1947, waarin slechts een summier schets van de werkwijze en een overzicht van de beschikbare archieftabellen werd gegeven, werd er in latere tellingsoverzichten niet naar deze telling gerefereerd.³ Er is geen duidelijke reden waarom de telling niet werd gepubliceerd, vermoedelijk is die te zoeken in een beslissing op ministerieel niveau. Er rees bij de voorbereiding van de telling van 1930 een bevoegdheidsconflict tussen het Ministerie van Binnenlandse zaken, traditioneel de organisator van de volkstellingen, en het Ministerie van Industrie en Arbeid, dat een gebrek aan ervaren personeel werd verweten. Dat argument hield echter weinig steek aangezien de taken bij de telling van 1910 analoog verdeeld waren tussen beide ministeries. Daarbij staat vast dat de telling van 1910 zeker niet de slechtste was. Daarenboven was de methodologie opgesteld voor de telling van 1930 grotendeels ontleend aan die van 1910. Maar de uitvoering van de telling van 1930 vertoonde gebreken. Er bestaat een belangrijk conceptieverschil tussen de beroeps- en de industriële telling maar dan nog kunnen de verschillen in totaalcijfers niet de enorme

1 De Handels- en Nijverheidstelling op 31 december 1930, in *Arbeidsblad*, juni 1934, jaargang 35, nr. 1, p. 750. De telling van 1930 werd voorafgegaan door de industrietellingen van 15 oktober 1846, 31 december 1866, 31 december 1880, 31 december 1896 en de handels- en nijverheidstelling van 31 december 1910.

2 De Handels- en Nijverheidstelling op 31 december 1930, in *Arbeidsblad*, juni 1934, jaargang 35, nr. 1, pp. 750-803 en november 1935, jaargang 36, nr. 7, pp. 1353-1521.

3 Algemene Volks- Nijverheids- en Handelstelling op 31 december 1947, deel I, Brussel, Ministerie van Economische Zaken, Nationaal Instituut voor de Statistiek, 1949, pp. 40-41.

proporties aannemen die hierin worden weerspiegeld. De verschillen in de totaalcijfers tussen de beide tellingen bedroegen 300.000 of 18 percent van de nijverheidsbevolking. Dat kan niet alleen verklaard worden door het woon-/werkplaatsverschil t.a.v. de buitenlandse markten. Er waren immers slechts 88.000 personen in het buitenland tewerkgesteld, voor industrie en handel samen. Het is niet te achterhalen welke fouten gemaakt zijn. ⁴

ARCHIEF

GESCHIEDENIS

Het archief van de Handels- en nijverheidstelling van 1930 bevond zich aanvankelijk op het Nationaal Instituut voor de Statistiek te Brussel. Het werd in twee fasen in het Algemeen Rijksarchief neergelegd. Een eerste deel werd in december 1974 overgebracht o.l.v. mevrouw H. Coppejans-Desmedt. Het bevatte de telformulieren die aan de gerecenseerden werden gezonden. Zij werden geklasseerd per provincie, arrondissement en gemeente, alfabetisch volgens naam. Het bestand, dat reeds werd geïnventariseerd, bestaat uit 2.941 nummers en heeft een totale lengte van 77,7 meter [Inv T 300]. ⁵

VERWERVING

Het tweede deel archief van de telling, bestaande uit registers, werd in juni 2001 overgebracht o.l.v. mevrouw M. Preneel. Het bestaat uit 86 nummers en de totale lengte bedraagt 3,6 meter.

4 G. DE BRABANDER, De regionaal-sectoriële verdeling van de economische activiteit in België (1846-1979): een kritische studie van het bronnenmateriaal (Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis, 97), 1984, p. 143.

5 S. KIRCA en I. VAN DAMME, Handels- en nijverheidstelling van 1930 (Toegangen in beperkte oplage, nr. 300), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1995, 79 p.

Inhoud en structuur

INHOUD

Het archief van de Handels- en nijverheidstelling van 1930 bestaat uit twee delen: de geïnventariseerde telformulieren enerzijds en de registers anderzijds, waarvan deze inventaris het eindresultaat is. Op de telling van 1930 en de Handels- en nijverheidstelling van 1961 na, bleven van de overige 20e eeuwse tellingen geen telformulieren bewaard. De telformulieren geven individuele informatie over de gerecenseerde handelaars en nijveraars: naam, adres, aantal tewerkgestelde werknemers,... Bijgevolg kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren voor de lokale geschiedschrijving.

Het tweede deel van het archief van de telling, waarop deze inventaris betrekking heeft, bestaat uit registers. Zij bevatten de verwerkte telgegevens en zijn opgesplitst in registers betreffende de beroepstelling, de nijverheidstelling en de handelstelling. De telling van de beroepen brengt de spreiding van de gerecenseerde personen per beroep in kaart. De telling van de handels- en nijverheidsondernemingen biedt een overzicht van de spreiding van de ondernemingen per tak. Omdat er van de Handels- en nijverheidstelling van 1930, behalve twee uitgebreide artikels, geen echte publicatie verscheen, levert dit archief heel wat bijkomende informatie op. Zo worden de gegevens betreffende de vreemdelingen die in België actief waren in de handel en de nijverheid in het artikel samengevat in twee tabellen. In het archief besteedt men hier een volledig register aan. In tegenstelling tot de samenvattende tabellen van de publicatie daalt men er tot de kleinere administratief-bestuurlijke niveaus af. In concreto geeft men in het artikel slechts op nationaal en provinciaal niveau de indeling van de vreemdelingen die in België een handels- of nijverheidsberoep uitoefenen.⁶ In het archief daalt men af tot het arrondissementeel niveau en geeft men het land van herkomst van de vreemdelingen, wat dus een beduidende meerwaarde aan informatie oplevert.⁷ Daarbij beschikt men in de archieftabellen op arrondissementeel, provinciaal en nationaal niveau over de gegevens per nijverheids- en handelsgroep. In het artikel heeft men die enkel voor het nationale niveau.⁸

ORDENING

De bestaande orde van het bestand werd in stand gehouden. We onderkennen in het archief drie grote onderdelen: de beroepstelling, de handelstelling en de industriële telling. Deze onderdelen waren telkens nog eens opgesplitst in kaders ("cadres") of tabellen. De Franstalige titels van de tabellen in de

6 De Handels- en Nijverheidstelling op 31 december 1930, in Arbeidsblad, juni 1934, jaargang 35, nr. 1, pp. 776-777.

7 Zie nr. 33.

8 De Handels- en Nijverheidstelling op 31 december 1930, in Arbeidsblad, juni 1934, jaargang 35, nr. 1, pp. 796-797.

registers werden voor de inventaris niet letterlijk vertaald. De titels in de inventaris zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de Nederlandstalige titels van de tabellen in de bespreking van de telling van 1930 in de inleiding van de Algemene Volks-, Nijverheids- en Handelstelling van 1947. Daar waar we het nodig achtten wijzigden we, op basis van de oorspronkelijke Franstalige titels, zelf nog één en ander. Behoudens een aantal individuele beschrijvingen leende het grootste deel van het bestand zich tot verzamelbeschrijvingen

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. BEROEPSTELLING

1 - 31 TABEL I. AANTAL PERSONEN DIE EEN HOOFD- EN EEN NEVENBEROEP IN NIJVERHEID (18 SECTOREN) OF HANDEL (20 SECTOREN) UITOEFENEN. 1930.

1	Register met het koninkrijk, opgedeeld per provincie en per arrondissement. 1930.	1 deel
	2 - 31 REGISTERS MET DE ADMINISTRATIEVE ARRONDISSEMENTEN OPGEDEELD IN GEMEENTEN. 1930.	
2	Antwerpen.	1 deel
3	Mechelen.	1 deel
4	Turnhout.	1 deel
5	Brussel.	1 deel
6	Leuven.	1 deel
7	Nijvel [Nivelles].	1 deel
8	Brugge - Kortrijk.	1 deel
9	Diksmuide - Veurne - Oostende.	1 deel
10	Roeselare - Tielt - Ieper.	1 deel
11	Aalst.	1 deel
12	Oudenaarde - Eeklo.	

1 deel

13 Gent.

1 deel

14 Sint-Niklaas - Dendermonde.

1 deel

15 Ath.

1 deel

16 Charleroi.

1 deel

17 Bergen [Mons].

1 deel

18 Soignies.

1 deel

19 Thuin.

1 deel

20 Doornik [Tournai].

1 deel

21 Hoei [Huy].

1 deel

22 Luik [Liège].

1 deel

23 Verviers.

1 deel

24 Waremmes.

1 deel

25 Hasselt - Maaseik.

1 deel

26 Tongeren.

1 deel

27 Aarlen - Bastenaken - Marche [Arlon - Bastogne - Marche].

1 deel

28 Neufchâteau - Virton.

		1 deel
29	Dinant.	1 deel
30	Namen [Namur].	1 deel
31	Philippeville.	1 deel
32	Tabel II. Nevenberoepen van de personen, die een hoofdberoep uitoefenen dat verband houdt met handel of nijverheid. Indeling naar het geslacht, de sociale stand en de bedrijvigheid. Register met het koninkrijk, opgedeeld per provincie en per arrondissement. 1930.	1 deel
33	Tabel V. Indeling van de vreemdelingen per sector van nijverheids- (18 sectoren) en handelsberoepen (20 sectoren), naar geslacht en nationaliteit. Register met het koninkrijk, opgedeeld per provincie en per arrondissement. 1930.	1 deel
34	Tabel IV. Volledige of gedeeltelijke werklozen per nijverheids- (18 sectoren) en handelsberoepen (1 sector), naar geslacht en volgens de duur van de werkloosheid. Register met het koninkrijk, opgedeeld per provincie en per arrondissement. 1930.	1 deel
	<i>35 - 64 TABEL VI. INDELING VAN DE BEDIENDEN EN ARBEIDERS PER NIJVERHEIDS- (18 SECTOREN) EN HANDELSBEROEPEN (19 SECTOREN) WERKZAAM IN HET BUITENLAND, IN EEN ANDERE GEMEENTE DAN WAAR ZE WOONACHTIG ZIJN EN IN DE WOONPLAATS. 1930.</i>	
35	Register met het koninkrijk, opgedeeld per provincie en per arrondissement. 1930.	1 deel
	<i>36 - 64 REGISTERS MET DE ADMINISTRATIEVE ARRONDISSEMENTEN OPGEDEELD IN GEMEENTEN. 1930.</i>	
36	Antwerpen.	1 deel
37	Mechelen - Turnhout.	1 deel

38	Brussel.	1 deel
39	Leuven.	1 deel
40	Nijvel [Nivelles].	1 deel
41	Brugge - Kortrijk.	1 deel
42	Veurne - Oostende.	1 deel
43	Roeselare - Tielt - Ieper.	1 deel
44	Aalst.	1 deel
45	Oudenaarde - Eeklo.	1 deel
46	Gent.	1 deel
47	Sint-Niklaas - Dendermonde.	1 deel
48	Ath.	1 deel
49	Charleroi.	1 deel
50	Bergen [Mons].	1 deel
51	Soignies.	1 deel
52	Thuin.	1 deel
53	Doornik [Tournai].	1 deel

54	Hoei [Huy].	1 deel
55	Luik [Liège].	1 deel
56	Verviers.	1 deel
57	Waremmе.	1 deel
58	Hasselt - Maaseik.	1 deel
59	Tongeren.	1 deel
60	Aarlen - Bastenaken - Marche [Arlon - Bastogne - Marche].	1 deel
61	Neufchâteau - Virton.	1 deel
62	Dinant.	1 deel
63	Namen.	1 deel
64	Philippeville.	1 deel

II. HANDELSTELLING

65 - 69 TABEL V. ONDERNEMINGEN DIE ZICH MET GROOTHANDEL OF KLEINHANDEL BEZIGHOUDEN VOLGENS DE AARD VAN DE HANDEL. 1930.

65 - 66 REGISTERS ONDERVERDEELD IN COMMERCIËLE SECTOREN (21-34) UIT KLEINHANDEL, OPGEDEELD PER GEMEENTE, ADMINISTRATIEF ARRONDISSEMENT EN PER PROVINCIE. 1930.

- 65 Mijn- en groefindustrie (21), metaalindustrie (22), aardewerk- en glasindustrie (23), scheikundige bedrijven (24), niet bereide landbouwvoortbrengsels (25), voeding (26). 1930. 1 deel
- 66 Textielnijverheid en kledingbedrijven (27), hout, stoffering en bouw (28), huiden- en lederindustrie (29), tabaksindustrie (30), papierindustrie (31), drukkunst (32), kunst- en precisiewerk (33), verkoop van allerlei artikelen (34). 1930. 1 deel
- 67 67 - 68 REGISTERS ONDERVERDEELD IN COMMERCIËLE SECTOREN (21-34) UIT GROOTHANDEL, OPGEDEELD PER GEMEENTE, ADMINISTRATIEF ARRONDISSEMENT EN PER PROVINCIE. 1930. Mijn- en groefindustrie (21), metaalindustrie (22), aardewerk- en glasindustrie (23), scheikundige bedrijven (24), niet bereide landbouwvoortbrengsels (25), voeding (26). 1930. 1 deel
- 68 Textielnijverheid en kledingbedrijven (27), hout, stoffering en bouw (28), huiden- en lederindustrie (29), tabaksindustrie (30), papierindustrie (31), drukkunst (32), kunst- en precisiewerk (33), verkoop van allerlei artikelen (34). 1930. 1 deel
- 69 Register onderverdeeld in commerciële sectoren (21-43) uit groot- en kleinhandel, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930. 1 deel

III. INDUSTRIËLE TELLING

70 - 81 TABEL A I. INDELING VAN DE ONDERNEMINGEN EN AFDELINGEN VAN NIJVERHEIDSONDERNEMINGEN, VAN HUN PERSONEEL EN HUN DRIJFKRACHT, VOLGENS DE NIJVERHEID EN PER GEMEENTE (NIJVERHEID IN WERKPLAATS). 1930.

70 - 80 REGISTERS MET DE SECTOREN, ONDERVERDEELD IN SUBSECTOREN EN VERDER IN SPECIFIEKE ACTIVITEITEN, OPGEDEELD PER GEMEENTE, ADMINISTRATIEF ARRONDISSEMENT, PROVINCIE EN VOOR HET KONINKRIJK. 1930.

70	Visserij (1), mijnindustrie (2), groefindustrie (3).	1 deel
71	Metaalindustrie (4).	1 deel
72	Aardewerk (5), glasindustrie (6), scheikundige bedrijven (7).	1 deel
73	Voeding (8).	1 deel
74	Textielbedrijven (9).	1 deel
75	Kleding (10).	1 deel
76	Bouw (11).	1 deel
77	Houtbewerking en stoffering (12).	1 deel
78	Huiden en leder (13).	1 deel
79	Tabak (14), papier (15), boek (16), kunst- en precisiewerk (17).	1 deel
80	Vervoer (18).	1 deel
81	Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren en verder in specifieke activiteiten, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930.	

1 deel

82 - 83 TABEL A III. ONDERNEMINGEN EN AFDELINGEN VAN NIJVERHEIDSONDERNEMINGEN, GERANGSCHIKT PER NIJVERHEID, SECTOREN, TEWERKGESTELD ARBEIDERSPERSONEEL EN ARBEIDERSPERSONEEL IN IEDERE SECTOR. 1930.

- 82 Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren en verder in specifieke activiteiten, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930.

1 deel

- 83 Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930.

1 deel

84 - 85 TABEL A IV. ONDERNEMINGEN EN NIJVERHEIDSONDERNEMINGEN, PER NIJVERHEID EN VOLGENS DE (RECHTS)VORM WAARONDER DE ONDERNEMINGEN GEËXPLOITEERD WORDEN. 1930.

- 84 Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren en verder in specifieke activiteiten, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930.

1 deel

- 85 Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren, opgedeeld per provincie en voor het koninkrijk. 1930.

1 deel

- 86 Tabel II. Indeling van de ondernemingen, van de afdelingen van nijverheidsondernemingen en van hun personeel, volgens de nijverheid en per gemeente (thuisnijverheid). Register met de sectoren, onderverdeeld in subsectoren en verder in specifieke activiteiten, opgedeeld per gemeente, arrondissement, provincie en voor het koninkrijk. 1930.

1 deel